

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

Қолданылған әдебиет

1. О.Н. Дзюба. Сынып жетекшісінің анықтамалығы. - Алматы, 2011, №5. - 12-19 б.
2. А.А. Латтарова. Сынып жетекшісінің анықтамалығы. - Алматы, 2010, №2. - 11-17 б.
3. Н. Назарбаев. Қазақстандықтардың өсіп - өркендеуі, қауіпсіздігі және әл - ауқатының артуы. «Егемен Қазақстан», 11-қазан, 1997.
4. Абрамова Г.С. Психологическое консультирование. - М., 2001.
5. Битянова М.Р. Практическая психология. - М., 1997.
6. Валлон А. Психическое развитие ребенка. - М., 1997.
7. Гуревич К.М., Горбачева Е.И. Умственное развитие школьников: критерии и нормативы. - М., 1992.

ӘОЖ 37.012: 371.351:57

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫНЫҢ ОҚУ ҮДЕРІСІНДЕГІ ІЗГІЛІК ПАРАДИГМАСЫНЫҢ ОРНЫ

Белесова Нурсулу

linni@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің 2-курс магистранты, Астана,
Қазақстан

Ғылыми жетекшісі - Албытова Н.П.

Бүгінгі қоғам соңғы онжылдықта қарқынды дамып, білім беру жүйесінің барлық саласының жаңаруына жол ашты. Соның ішінде жоғары білім беру жүйесі әлеуметтік және экономикалық дамудың негізгі факторы ретінде қарастырылуда.

Жаһандану жағдайында әлемдік бәсекеге қабілетті кәсіби даярлығы жоғары, өз білімін ұдайы жетілдіріп отыратын, шығармашыл, ізденімпаз, инновациялық даярлығы қалыптасқан, ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізе алатын мамандар қажет. Соныменмен қоса, адамгершілік нормалары қалыптасқан, қоғамда өмір сүру барысында басқалармен үйлесімді қарым-қатынаста бола алатын, қарым-қатынас жолында туындап отырған қарама-қайшылықтардан шығу жолдарын алдын-ала болжай білетін маман даярлау басымдықтар биігіне көтеріліп отыр. Бұл оқу үдерісін ізгілік парадигмасы негізінде ұйымдастыру қажеттілігін дәлелдейді.

Парадигма ұғымы (грек. *paradeigma* екі сөздің бірігуінен *para* «жанында», «үстінде», *deigma* «көрініс табу», «тілектестік білдіру») сөзбе-сөз бір көріністің мазмұнын анықтап, бірақ сол көрініске қатыспай қалу деген мағынаны білдіреді. Философия ғылымына позитивист Г.Бергман (1840-1904) парадигманы нормативтік қызметті атқарушы, зерттеудің жалпы заңдылықтары мен стандарттары ретінде енгізді [1].

Қазіргі философияға бұл ұғымды Т.Кун (1922-1996) «қалыпты ғылымды» сипаттау үшін енгізді. Мұндағы «қалыпты ғылым» ұғымы бұған дейінгі бір немесе бірнеше ғылыми жетістіктерге негізделетін зерттеулер, яғни бірнеше уақыттан бері практикалық іс-әрекетке арқау болып жүрген ғылыми бірлестік атауымен түсіндіріледі. Т.Кунның пайымдауынша, парадигма – теориялық, әдіснамалық және құндылықтық қағидалар жүйесі, ғылыми міндеттерді орындау және ғылыми танымды алдын-ала болжау үлгісі. Ол: «Парадигма түсінігі белгілі бір уақытта ғылыми қоғамда мәселені дұрыс қою және оның шешімін табу моделін қалыптастыратын ғылыми жетістіктер», - деген анықтама берді [2].

Парадигма қазіргі педагогикада білім берудің концептуалдық негізі ретінде қарастырылады. Білім беру парадигмаларының бірнеше түрі бар. И.А.Колесникова оның көп түрлілігін педагогикалық өркениетпен байланыстырады. Оның ойынша, адамзат табиғи

педагогика және репродуктивті-педагогикалық кезеңдерден өтіп, креативті-педагогикалық өркениетке енуде.

Қазіргі білім беру үдерісі: балабақшадан бастап жоғары оқу орнына дейін – динамикалық дамушы жүйе ретінде көрініс береді. Білім беру мақсаттары интеллектуалды дамумен қатар, тұлғаның әлеуметтік, шығармашылық ойлауының, өзін-өзі басқаруының дамуы болып табылады.

Әлемдегі болып жатқан өзгерістер күнделікті жаңа міндеттер мен таныс емес шарттарды туындатып, болашақ мамандар келешекке жаңа жоспарлармен аяқ басуда. Зерттеушілердің пікірлеріне сүйенсек, қазір қоғамда материалдық емес, рухани (ізгілік) дағдарыстың орын алуы әлемді алаңдатып отыр. Н.П.Банькинның түсіндіруі бойынша, қазіргі таңдағы маскүнемдік, нашақорлық, адамгершіліктің құлдырауы, өмірден күйзелген адамдардың, әсіресе жастардың, өз-өзіне қол жұмсауы, терроризм, қылмыскерліктің артуы – мұның бәрі адамдарды рухани дамыту, ізгіліктің негізін түсіну және оны қарым-қатынаста тікелей қолдану қажеттілігін дәлелдейді [3].

М.В.Буланова-Топоркованың зерттеулерінде: «Соңғы жылдары адамның тек экономикалық өсу және техникалық мүмкіндіктерді арттырудың көмегімен дамуы қауіпті әрі нәтижесіз, себебі келешек даму адамның ақылы мен мәдениеті арқылы анықталатынын адамзат саналы түсініп жүр. Адамдардың өркениеттік дағдарыстың алдын алуы және жаһандық өзекті мәселелерді шешуінде, ең алдымен, білім беруге жоғары мән беру қажет», - деп көрсетілген [4]. Яғни, қоғамды ізгілендірудің негізі жоғары білім беру жүйесінің ізгілік парадигмасына бағытталуынан нәтижелі болады.

Сонымен қатар, В.С.Кукушин еңбегінде: «Білім беруді ізгілендіру – ізгілік идеясын оқытудың мазмұны, әдістері мен формаларында кеңінен қолдана отырып, тұлғаның қоғамда жан-жақты үйлесімді дамуына жағдай жасау арқылы білім беру үдерісін ұйымдастыру», - деп айқындалады [5]. Бұл жоғары оқу орнында студенттің кәсіби іс-әрекетінде өзіндік жоспар құрып, соған сай іс-әрекеттерді атқарып, соңғы нәтижесін бағалауымен түйінделеді.

Қазіргі ғылыми әдебиеттерде білім беру жүйесін ізгілендіру ұғымы заманауи мәдени кеңістікте студенттің өзін-өзі анықтау, өзін-өзі жетілдіруіне, жоғары оқу орнында тұлғаның шығармашылық әлеуетін ашуына мүмкіндік беретін ізгілік ахуалын тудыру, оның құндылық бағдарын, адамгершілік қасиетін терең ойлауын қоғамдық және кәсіби іс-әрекетке бағыттау деп қарастырылады.

Ізгілік – дүниетанымдық көзқарас, оның негізін адамның мүмкіндіктерінің шексіздігі және оны іске асыруға қабілеттілігі, тұлғаның өз мүмкіндіктерін, сенімдері мен көзқарастарын еркін көрсетуге құқылы болуы, қоғамдық қатынастардың деңгейін көрсететін адамның игіліктері құрайды. Осыған сәйкес, ғылымда ізгілікке байланысты екі сала дамыды. Олар: гуманистік психология және гуманистік педагогика.

Гуманистік психология (ағылш. humanistic psychology) – американдық психологиядан айрықша, батыстық психология бағыты, оны зерттеудің пәні адамға ғана тән ерекше, жоғары көріністер, сондай-ақ тұлғаның өзіндік кемелденуі және дамуы, оның жоғары құндылықтары, сүйіспеншілік, шығармашылық, еркіндік, жауапкершілік, тәуелсіздік, әлемді тану, психикалық дені саулық, терең тұлғааралық қарым-қатынас жасау және т.б. болып табылады. Бұл бағыт 1960 жылдары қалыптасты. Ол, біріншіден, адам психологиясын жануарлар психологиясымен ұқсас, тұлғаның мінез-құлқы сыртқы стимулдардан тәуелді деп тұжырымдаған бихевиористік бағытқа, екіншіден, адамның психикалық жағдайын санадан тыс терең құштарлықтар мен комплекстер анықтайды деген психоанализ бағытына қарама-қарсы болды.

Гуманистік психологияның негізгі әдіснамалық қағидалары мен ережелері келесідей: а)адам біртұтас және тұтастай білім алуы қажет; ә)кез келген адам дара; б)адам әлемге ашық, оның дүниені тануы, ондағы өзін ойлауы – басты психологиялық шындық; в)адамның өмірі оның тұрмысы мен қалыптасуының біртұтастығы негізінде қарастырылуы тиіс; г)тұлға өзінің жаратылысына сәйкес үздіксіз даму және өзін-өзі жетілдіру қасиетіне ие; ғ)адам өзінің

өмірлік мәні мен құндылықтарына, өз таңдауының болуына сәйкес белгілі бір еркіндік деңгейімен ерекшеленеді; д) адам белсенді, шығармашылық иесі.

Гуманистік психологияның қосымша тәжірибелік саласы – гуманистік педагогика. Ол педагог пен білім алушының директивсіз (қарсылықсыз) қағидаларын және тұлғаның шығармашылық қабілетін дамытуды негізге алады [6]. Педагогика ізгіліксіз болуы мүмкін емес, себебі ол өскелең ұрпақтың болашағына негізделеді. Ізгілік педагогикасының өкілі Ш.Амонашвили: «Педагогикадағы ізгілік мәні білім беру үрдісінде нәтижеге жеткізетін мақсат-міндеттермен ғана емес, сонымен қатар мақсатқа жетудің әдістерімен де түсіндіріледі. Ізгілік педагогикасында мақсатқа жетудің әдістері ретінде білім алушыға күнделікті жағымды әсер қалдыратын, оның тұлғасын қалыптастыратын, еркін таңдау мүмкіндігін беретін, ынтымақтастыққа шақыратын қарым-қатынас қолданылады» [7]. Оқу үдерісінде білім алушының оқу пәндерін таңдау еркіндігі,

Білім беруді ізгілендіру идеясы, педагогикада аксиологиялық тұрғыдан қарауды қолданудың салдары болып табылатын жан-жақты философиялық – антропологиялық және саяси - әлеуметтік мәнге ие, демек, оны шешуден қоғамдық қозғалыстың стратегиясы байланысты, ол адам мен өркениеттің дамуын кейде тежей алады, кейде оның дамуына көмектеседі. Білім берудің гуманистік философиясы адамның өркендей беруіне, дүниеде экологиялық және адамгершілік үйлесімділік жасауға бағытталған.

Жоғары оқу орнының оқу үдерісінде ізгілік парадигмасы жоғары маңызға ие. Себебі, білім беру үдерісіне қатысушылардың бойында сүйіспеншілік пен мейірімділік, шығармашылық пен жаңашылдық, сезімталдық пен парасаттылық, оптимизм және төзімділік, батылдық пен адалдық, ұяңдық пен педагогикалық мамандықтың ұлылығын сезіну секілді кәсіби іс-әрекетке қажетті жоғары адамгершілік қасиеттерін мақсатты дамытатын үлкен игілік болып табылады. Сондықтан жоғары оқу орнында кәсіби этикалық білімдер; сенімдер мен қағидалар; іс-әрекеттегі адамгершілік мотивтер; өз іс-әрекетіне жауапкершілік, ар-ұят, борыш сезімдері қалыптастырылу қажет.

Қолданылған әдебиет

1. Л.С.Перевозчикова Гуманистическая образовательная парадигма как аксиологическое основание современного высшего образования. Научные ведомости. №14 (54) 2008г.
2. Кун Т. Структура научных революций / Пер. с англ. И.З.Налетова. Общая ред. и послесловие С.Р.Микулинского и Л.А.Марковой. М.: Прогресс, 2-изд. 1977г.
3. Н.П.Банькин. Семь лекции о Живой этике.
4. М.В.Буланова-Топоркова. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие. - Ростов н/Д:Феникс, 2002. - 544 с.
5. Кукушин В.С. Введение в педагогическую деятельность: учебное пособие. – Изд. 2-е, исправ.и доп. – М.: МарТ, 2005. – 256 с.
6. Б.Мещеряков, В.Зинченко. Большой психологический словарь. 3-е изд. Москва, 2002 г.
7. Амонашвили Ш. «Духовная основа образования». На орбите познания: Сборник научно-популярных статей. – Ростов н/Д: Феникс, 2006.

УДК 796.8

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ В САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ СТУДЕНТОВ ПО ФИЗИЧЕСКОМУ ВОСПИТАНИЮ, КАК СПОСОБ РАЗВИТИЯ ИХ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ И ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ

Бигалиева М.М.

shadberry@list.ru

Студентка 2 курса ЕНУ им. Л.Н.Гумилева,
Астана, Казахстан